

Lovforslag nr. L 40. Fremsat den 5. oktober 2000 af undervisningsministeren (Margrethe Vestager)

Forslag

til

lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø

Kapitel 1

Rettigheder og pligter

§ 1. Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø således, at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

Stk. 2. Den myndighed, bestyrelse eller person, der har ansvar for uddannelsesstedet, skal sørge for, at de krav, der er omtalt i stk. 1, bliver opfyldt.

Stk. 3. Eleverne og de studerende m.fl. skal medvirke til og samarbejde med ledelsen om at tilvejebringe og opretholde et godt undervisningsmiljø og herunder bidrage til, at de foranstaltninger, der træffes for at fremme et godt undervisningsmiljø, virker efter deres hensigt.

Stk. 4. Undtaget fra loven er undervisning, der udføres som led i uddannelse af forsvarets militære personel i forbindelse med egentlig militærtjeneste, samt undervisning der foregår om bord på krigsskibe og troppetransportskibe. Undtaget er tillige undervisning inden for søfart og fiskeri bortset fra undervisning i forbindelse med lastning og losning af skibe, værftsarbejde om bord i skibe, og hvad der må sidestilles hermed.

Kapitel 2

Dansk Center for Undervisningsmiljø

§ 2. Dansk Center for Undervisningsmiljø oprettes som en statslig institution, der har til formål at medvirke til at sikre og udvikle et godt undervisningsmiljø i Danmark, herunder til at yde vejledning og rådgivning til elever og studerende samt uddannelsessteder og myndigheder i undervisningsmiljøspørgsmål.

Stk. 2. Centret samler og systematiserer viden om regler og praksis af betydning for undervisningsmiljøet og stiller den indsamlede viden til rådighed for offentligheden.

Stk. 3. Centret er forum for dialog om og udvikling af et godt undervisningsmiljø i Danmark og kan tage initiativer med hensyn til ethvert spørgsmål, som det finder af betydning for undervisningsmiljøet, og udtale sig herom overfor den myndighed, hvorunder det overordnede ansvar for spørgsmålet hører. Centret kan beskæftige sig med de tilsvarende spørgsmål vedrørende sikkerhed og sundhed for børn i dagtilbud, jf. lov om social service.

Stk. 4. Centret afgiver hvert år en beretning om sit arbejde. Beretningen skal indeholde centrets vurderinger af udviklingen inden for undervisningsmiljøområdet og om de ændringer, som det finder ønskelige. Beretningen sendes til ministrene for de undervisningsområder, der er omfattet af beretningen. Centret offentliggør samtidig beretningen.

§ 3. Dansk Center for Undervisningsmiljø ledes af en bestyrelse.

Stk. 2. Bestyrelsen består af en formand og 14 andre medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren på følgende måde:

- 1) Fem medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger, der repræsenterer elever og studerende mv.
- 2) Et medlem, der beskikkes efter indstilling fra Skole og Samfund
- 3) Et medlem, der beskikkes efter indstilling fra Danske Underviserorganisationers Samråd.
- 4) Syv medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger mv., der repræsenterer ejerne af uddannelsesstederne.

Stk. 3. Bestyrelsen beskikkes for en toårig periode, idet formanden dog beskikkes for fire år. Genbeskikkelse kan finde sted.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter centrets vedtægt. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 5. Bestyrelsen har den overordnede ledelse af centret og fastlægger centrets virksomhed.

Stk. 6. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets daglige leder efter undervisningsministerens godkendelse. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets øvrige personale. Bestyrelsen kan bemyndige lederen til at ansætte og afskedige personalet.

Kapitel 3

Deltagelse i uddannelsesstedets sikkerhedsarbejde

§ 4. Elever, studerende og andre deltagere har ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter til at varetage deres interesser overfor uddannelsesstedets ledelse med hensyn til opfyldelse af bestemmelserne i § 1. Uddannelsesstedets ledelse kan tillade, at elever og studerende m.fl. tillægges mere vidtgående indflydelse på undervisningsstedets undervisningsmiljø.

Stk. 2. Eleverne m.fl. kan vælge to repræsentanter til hver sikkerhedsgruppe, der er dannet på uddannelsesstedet i henhold til lov om arbejdsmiljø, og som beskæftiger sig med spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet.

Stk. 3. Eleverne m.fl. varetager selv valget og opstillingen af repræsentanter. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler herom

og kan fastsætte, at undervisningsmiljørepræsentanterne kan udpeges af elevrådet eller de studerendes råd, hvor sådanne findes.

§ 5. Undervisningsmiljørepræsentanterne deltager i uddannelsesstedets sikkerheds- og sundhedsarbejde, når der behandles forhold af betydning for elevers og studerendes undervisningsmiljø.

Kapitel 4

Undervisningsmiljøvurdering

§ 6. Uddannelsesstedets ledelse sørger for, at der udarbejdes en skriftlig undervisningsmiljøvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene samt forholdene vedrørende det psykiske og æstetiske miljø på uddannelsesstedet.

Stk. 2. Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig på uddannelsesstedet for elever og studerende og andre interesserede.

Stk. 3. Undervisningsmiljøvurderingen skal revideres, når der sker ændringer, der har betydning for undervisningsmiljøet, dog mindst hvert 3. år.

§ 7. Undervisningsmiljøvurderingen skal mindst indeholde følgende elementer:

- 1) kortlægning af uddannelsesstedets fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø,
- 2) beskrivelse og vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer,
- 3) udarbejdelse af en handlingsplan, hvor det fremgår, i hvilken takt og rækkefølge, de konstaterede problemer skal løses, og
- 4) forslag til retningslinjer for opfølgning på handlingsplanen.

Stk. 2. Uddannelsesstedets ledelse skal inddrage undervisningsmiljørepræsentanterne i planlægningen, tilrettelæggelsen og gennemførelsen af samt opfølgningen på undervisningsmiljøvurderingen.

Kapitel 5

Ikrafttræden mv.

§ 8. Loven træder i kraft den 1. august 2001.

§ 9. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget (nr. 291) blev fremsat af undervisningsministeren den 17. maj 2000, jf. Folketingstidende 1999-2000, tillæg A sp. 8033 og tillæg A sp. 8044. Lovforslaget nåede ikke at blive færdigbehandlet, før samlingen blev afsluttet. I lovforslagets § 1 er indføjet et stk. 4 med en undtagelsesbestemmelse for uddannelser inden for militæret, søfart og fiskeri.

1. Indledning

Den 22. marts 1999 var Børneparlamentsdag i Folketinget. Den dag behandlede og vedtog Børneparlamentet et forslag til lov om undervisningsmiljø på skoler, der var fremsat af 8. klasse på Randers Lille Skole. Forslaget var udvalgt af Børneparlamentet som et af de 58 forslag ud af flere end 200, som var indsendt af skoler fra hele landet.

Dette engagement og mange andre elevers og studerendes engagement på deres uddannelsessteder mv. fortjener efter regeringens opfattelse en seriøs kvittering i form af et forpligtende tilsagn om, at elevers og studerendes undervisningsmiljø for fremtiden får en central placering på dagsordenen overalt i uddannelsessystemet.

At initiativet sætter sig igennem på denne måde skyldes i høj grad, at al god undervisning står og falder med elevens eller den studerendes engagement og oplevelse af personligt medansvar for undervisningen og de rammer, inden for hvilke undervisningen udfolder sig. Det gælder i betydelig grad for de rammer, der består i det fysiske undervisningsmiljø, det psykiske undervisningsmiljø og den demokratiske proces på skolen eller undervisningsinstitutionen. Lovforslaget skal derfor sikre en adgang til at alle parter i uddannelsessystemet kan deltage i vurderingen og prioriteringen af undervisningsmiljøet. Samtidig bygger forslaget på, at der skal stilles krav både til skoleledelserne og til eleverne og de studerende om at arbejde aktivt for en styrkelse af det gode undervisningsmiljø som en integreret del af god undervisningspraksis.

2. Forhistorie

I 1995 nedsatte regeringen en tværministeriel arbejdsgruppe, som fik til opgave at kortlægge de sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold for elever og studerende. Arbejdsgruppen kom i marts 1996 med en rapport, der bl.a. viste, at området allerede er dækket af flere myndigheders regulering (Arbejdsministeriet, Undervisningsministeriet, By- og Boligministeriet og Sundhedsministeriet).

Som opfølgning på 1996-rapporten blev der i foråret 1999 nedsat en arbejdsgruppe under Arbejdsministeriet, med repræsentanter fra Undervisningsministeriet, Socialministeriet, Sundhedsministeriet, By- og Boligministeriet og Forskningsministeriet.

Arbejdsgruppen skulle bl.a. tage udgangspunkt i 1996-rapporten og vurdere, om og i givet fald på hvilke områder, der er tale om reelle sikkerheds- og sundhedsmæssige problemer, som der ikke allerede er taget højde for i den eksisterende regulering, og om der allerede måtte være igangsat nye initiativer i forhold til elever og studerende samt børn i daginstitutioner for at inødegå sådanne problemer.

I det omfang arbejdsgruppen kunne konstatere, at der er uløste problemer på området, skulle arbejdsgruppen komme med løsningsforslag, der kunne rummes inden for de givne økonomiske rammer.

Herudover skulle arbejdsgruppen overveje, om det ville være en fordel at samle den eksisterende lovgivning af betydning for elevers og studerendes sikkerhed og sundhed i én lov.

Arbejdsgruppen konstaterede i sin rapport fra januar 2000, at der stort set var fulgt op på anbefalingerne fra 1996-rapporten, men fandt dog også at der bl.a. på baggrund af den fortsatte debat om de sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold for elever og studerende fortsat er behov for, at området prioriteres højt.

Arbejdsgruppen kunne konstatere, at elevernes og de studerendes sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold er omfattet af en ganske omfattende regulering, og at den tilbagevendende efterlysning af yderligere regulering meget muligt skyldes manglende efterle-

velse af de gældende regler kombineret med manglende viden om reglerne.

Regeringen har på den baggrund besluttet at sætte øget fokus på området gennem dette lovforslag, der dels skal knæsette elevers og studerendes grundlæggende ret til et godt undervisningsmiljø og dels skal skabe rammer for en målrettet informationsindsats og en øget opmærksomhed hos både elever og studerende og ejerne af uddannelsesstederne om betydningen af en effektiv efterlevelse af de gældende regler på området.

3. Eksisterende lovgivning, der finder anvendelse for elever og studerende

Der eksisterer en lang række regler fordelt på flere ministerområder. Blandt de vigtigste er:

A. Arbejdsministeriets område:

Følgende bestemmelser i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 784 11/10/1999 finder anvendelse på elevers og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter (arbejdsmiljølovens udvidede område):

- §§ 30-34 om leverandører, installatører, reparatører og planlæggere m. fl.
- § 38 om arbejdets udførelse
- § 45 om tekniske hjælpemidler samt
- kapitel 8 om stoffer og materialer.

En lang række bekendtgørelser, der er udstedt med hjemmel i arbejdsmiljøloven, finder helt eller delvis anvendelse på elevers og studerendes praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter.

Hertil kommer en række vejledninger og meddelelser fra Arbejdstilsynet (AT-vejledninger og AT-meddelelser) udfærdiget i medfør af lov om arbejdsmiljø. Særligt væsentlige AT-meddelelser på området er følgende:

- AT-meddelelse nr. 4.01.7 af september 1998 om "Elevers anvendelse af stoffer og materialer i grundskolen"
- AT-meddelelse nr. 4.01.8 af november 1998 om "Elevers anvendelse af maskiner og tekniske hjælpemidler i forbindelse med undervisningen"
- AT-meddelelse nr. 4.01.9 af januar 1999 om "Elevers praktiske øvelser på de gymnasiale uddannelser"

B. Undervisningsministeriets område:

- På grundskole- og ungdomsuddannelsesområderne er der en række bestemmelser i love og bekendtgørelser om undervisningens formål, mål og indhold, som har overordnet betydning for de uddannelsesgøgendes sikkerhed og sundhed.

- På de fleste uddannelsesområder indgår undervisning i fag og emner, der er af betydning for elevernes og de studerendes tilegnelse af viden og kendskab til betydningen af et godt arbejdsmiljø.
- For så vidt angår det psykiske undervisningsmiljø har reguleringen vedr. pædagogisk-psykologisk bistand samt uddannelses- og erhvervsvejledning mv. en vis betydning.
- Senest er fra ministeriet udsendt en såkaldt "Mob-bemappe", der skal hjælpe skolerne med at sætte fokus på problemet.

C. Sundhedsministeriets område:

- Lov om embedslæger, hvorefter embedslægen bl.a. rådgiver og vejleder skoler om generelle sundhedsmæssige forhold og om smitsomme sygdomme samt om hygiejniske forhold. Embedslægen kan også henstille til den ansvarlige myndighed eller skoleejer, at mangler afhjælpes.
- Lov om forebyggende sundhedsordninger for børn og unge, hvorefter kommunerne skal oprette en sundhedstjeneste, der omfatter børn og unge, og som bl.a. tilbyder almen sundhedsvejledning til skoler for børn i den undervisningspligtige alder samt forebyggende helbredsundersøgelser ligeledes til børn i den undervisningspligtige alder.
- Lov om kommunal tandpleje, hvorefter kommunerne skal oprette en vederlagsfri tandplejeordning for børn og unge under 18 år.

D. By- og boligministeriets område:

- Byggelovgivningen, herunder bygningsreglementet, der administreres af kommunerne og som bl. a. indeholder krav vedr. ventilation, indretning, herunder luftrum og vedligeholdelse samt brandforebyggelse mv.
- Lovgivning om statens byggevirkosomhed, der bl.a. indeholder krav til vedligeholdelse af statens bygninger.

4. Forslaget

Som det fremgår, gælder en del af arbejdsmiljøloven, når elever og studerende udfører praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter, hvortil kommer en ganske omfattende regulering i anden lovgivning om elevers og studerendes sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold. Alligevel er der i de senere år i Folketinget, i pressen og ved henvendelser fra organisationer mv. til de berørte ministerier rejst krav om, at elever og studerende enten bliver principielt fuldt omfattet af arbejdsmiljøloven eller bliver omfattet af en særlig lovgivning, der kan samle den mere spredte regulering af forholdet.

Regeringen finder ud fra en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for, at elever og studerende i videre omfang end nu skal være direkte omfattet af arbejdsmiljøloven. Dette skyldes til dels, at forholdet mellem elever og studerende på den ene side og underviser og uddannelsessted på den anden side kun i begrænset omfang er sammenligneligt med det forhold, der er mellem en arbejdstager og en arbejdsgiver. Derfor er arbejdsmiljøloven og det dertil knyttede administrative forvaltningsapparat med tilhørende partsorganer ikke egnet til at regulere forholdene uden for de særlige områder, hvor elever og studerende undervises under arbejdspladslignende vilkår.

Man har dernæst overvejet, om det var muligt og i givet fald hensigtsmæssigt at samle den eksisterende regulering i ét regelsæt. Tanken er imidlertid opgivet, hovedsageligt fordi de relevante bestemmelser indgår som en fast forankret og integreret del af de eksisterende regelsæt, som administreres af en række myndigheder med særlig sagkundskab inden for de respektive områder. Derfor vil der være en betydelig risiko for, at en del af den faglige viden, der ligger bag administrationen, udviklingen og håndhævelsen af reglerne kan gå tabt, hvis reglerne tages ud af deres nuværende sammenhænge. Dette ville kunne give anledning til betydelig usikkerhed i opgavevaretagelsen med dertil tilhørende afgrænsningsproblemer.

På denne baggrund har regeringen fundet det uhenigtsmæssigt at samle de eksisterende regler i én lov.

Regeringen finder imidlertid, at der er et behov for en fælles indgang til det samlede sæt af regler og praksis på området, således at både elever, studerende, institutionsejere og myndigheder samt offentligheden gennem lettilgængelige fremgangsmåder kan skabe sig det fornødne kendskab til gældende regler, praksis og udviklingstendenser på hele det offentlige og private uddannelses- og undervisningsområde. Der er også behov for, at elever og studerende samt skoleejere m.fl. har et fælles forum for dialog om og udvikling af et godt undervisningsmiljø i Danmark. Derfor stilles der forslag om oprettelse af Dansk Center for Undervisningsmiljø, som skal varetage disse opgaver.

Regeringen finder også, at der er behov for at lovgive om, at elever og studerende på det samlede offentlige og private undervisningsområde har en grundlæggende rettighed til et godt undervisningsmiljø, som skal tjene til, at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet skal fremme deltagerens almene trivsel og velvære og derved bidrage til at øge elevernes og de studerendes muligheder for udvikling og læring og dermed fremme deres udbytte af undervisningen.

Som et virkemiddel til fremme af det gode undervisningsmiljø indebærer lovforslaget, at der skal sikres elever og studerende reel indflydelse på sikkerhedsarbejdet på det enkelte uddannelsessted gennem valg af undervisningsmiljørepræsentanter, der sikres adgang til at deltage i uddannelsesstedernes sikkerhedsarbejde.

Ved at give eleverne og de studerende et medansvar for deres eget undervisningsmiljø gøres de også bevidste om vigtigheden af at være opmærksom på et forsvarligt undervisningsmiljø, ligesom de forberedes på senere i livet at varetage de egentlige arbejdsmiljømæssige aspekter, når de træder ind på arbejdsmarkedet.

Forslaget indebærer tillige, at eleverne og de studerende kommer til konkret at bidrage til, at uddannelsesstedets sikkerhedsgrupper og sikkerhedsudvalg i højere grad inddrager aspekter af undervisningsmiljøet i deres beslutningsgrundlag.

Generelt skal denne del af forslaget bidrage til at give den enkelte elev og studerende en større forståelse for, hvad man hver især kan og bør gøre for at fremme et godt undervisningsmiljø samt give elever og studerende som grupper en bedre mulighed for at øve indflydelse på ledelsens og de ansattes beslutninger af betydning for sikkerhed og sundhed på uddannelsesstederne.

Forslaget indebærer endelig, at der etableres et instrument for ledelsen på uddannelsesstederne til at kortlægge uddannelsesstedernes undervisningsmiljø i samarbejde med elever og studerende samt eventuelt sikkerhedsorganisationen i henhold til lov om arbejdsmiljø med henblik på at tilvejebringe en vurdering af uddannelsesstedets undervisningsmiljø, der kan indgå i uddannelsesstedets prioriteringer i forbindelse med beslutninger om vedligehold, anskaffelser, ombygninger o. lign..

Udarbejdelse af en skriftlig vurdering af arbejdspladsen sker i dag på uddannelsesstederne for de ansatte i kraft af bestemmelser fastsat i eller i medfør af arbejdsmiljøloven. Alle virksomheder, herunder uddannelsessteder, skal udarbejde en såkaldt arbejdspladsvurdering (APV).

Regeringen finder det vigtigt, at der for elevernes og de studerendes undervisningsmiljø tilsvarende udarbejdes en vurdering af "arbejdspladsen", som skal kortlægge uddannelsesstedets undervisningsmiljø og indeholde en beskrivelse og en vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer.

Det er regeringens opfattelse, at eleverne og de studerende vil kunne yde et værdifuldt bidrag til en miljømæssig kortlægning af uddannelsesstedet, og at det

vil kunne give undervisningsmiljøet et løft, hvis eleverne og de studerende bliver inddraget i undervisningsmiljøvurderingen, således at elevernes og de studerendes ønsker og forslag direkte kommer til at indgå i arbejdet for et bedre undervisningsmiljø.

Undervisning i arbejdsmiljøspørgsmål indgår i både grundskolen, ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser, og de nye redskaber til fremme af et godt undervisningsmiljø, som lovforslaget indebærer, vil kunne indgå i en naturlig sammenhæng med denne undervisning. I grundskolen er arbejdsmiljøundervisningen f.eks. integreret i den almindelige undervisning, og arbejdsmiljø indgår som element i flere fag, stærkest i det obligatoriske emne "uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering", hvor arbejdsmiljø er et af de centrale kundskabs- og færdighedsområder.

I relation til grundskolens elever er det derfor et vigtigt budskab, at der med denne lovgivning lægges op til en fortløbende holdningsbearbejdelse, der sigter mod, at eleverne danner deres egen undervisningsmiljøbevidsthed og senere deres arbejdsmiljøbevidsthed. Samtidig støttes den demokratiske bevidsthed.

Derfor skal eleverne bl.a. gennem valget af undervisningsmiljørepræsentanter og udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderingen få en forståelse for et godt undervisningsmiljøs betydning for forebyggelse af skader hos børn og unge samtidig med, at børnene og de unge udvikler færdigheder og evne til konstruktivt at indgå i sikkerheds- og sundhedsarbejdet på deres fremtidige arbejdsplads.

De vil således i en tidlig alder få kendskab til de gældende arbejdsmiljøregler med udgangspunkt i de konkrete forhold på deres skole, og det vil kunne medvirke til forståelse for et godt og sikkert miljø, at eleverne selv aktivt medvirker til at forhindre "arbejds-skader" hos sig selv og deres skolekammerater. Erfaringerne fra de kommuner, hvor man har gennemført forsøg med at inddrage skolebørn i sikkerhedsorganisationens virksomhed efter arbejdsmiljøloven, har vist, at det er vigtigt, at eleverne stilles over for nye udfordringer i arbejdet, at de får små og store synlige resultater, og at der ikke går for lang tid mellem idé og handling, dvs. at skolens ledelse tager elevernes forslag til prioriteringer alvorligt og følger op på forslagene.

Det har også stor betydning, hvis skolen bidrager til, at sikkerhedsorganisationens arbejde gøres synligt på skolens opslagstavler, i skolebladet og andre steder, hvor andre dele af skolens liv sættes til debat eller information og gerne på en sådan måde, at arbejdet for

et godt undervisningsmiljø tildeles høj status af ledere, lærere, skolebestyrelse og elevråd mv.

Den enkelte elev og ikke kun den valgte undervisningsmiljørepræsentant kan inddrages på mange måder f.eks. ved undervisningsmiljøvurdering, udarbejdelse af handleplaner til løsning af problemer, informationsmateriale, beretninger i skolebladet, ulykkesregistrering etc.

Som elevens vigtigste udgangspunkt for at lære bør skolen fungere som øvelsesområde i en handlingspræget undervisning, der sigter på at udvikle elevens egen indsats for en sikker, værdig "arbejdsplads" med et godt fysisk miljø og et lige så godt psykisk klima. Det drejer sig om, at eleven udvikler sin egen kompetence. Det er den vigtigste form for forebyggelse - ikke blot med hensyn til skader.

Siden 1. august 1997 har mange elever i folkeskolen via folkeskolelovens § 45, stk. 5, været inddraget i skolens miljøarbejde. Ifølge bestemmelsen skal skolens leder inddrage skolens elever gennem elevrådet, hvor et sådant forefindes, i spørgsmål vedr. elevernes sikkerhed og sundhed. F.eks. har Københavns og Roskilde Kommuner arbejdet meget aktivt med at inddrage folkeskolens elever i sikkerheds- og sundhedsarbejdet på skolerne.

Forslaget vil imidlertid bidrage til yderligere at styrke det sundhedsfremmende arbejde blandt børn og unge, som i disse år udvikles gennem en udvidelse af de traditionelle begreber om sundhedsoplysning som sygdomsorienteret, adfærdspåvirkende og moraliserende hen imod en mere aktivt elevinddragende indsats, der sigter på at opbygge elevernes handlekraft eller handlekompetence. Det betyder, at vægten skal lægges på at se sundhed som noget, der omfatter både livskvalitet og fravær af sygdomme og derfor arbejde med metoder, der inddrager levevilkår, livsstil og livskvalitet.

Lovforslaget er væsentligt mindre vidtgående end de ønsker og krav om lovgivning på området, der har været fremsat i de senere år fra flere sider, f.eks. derved at forslaget ikke indeholder hjemmel til at fastsætte nye standarder og normer for skolers og andre uddannelsessteders fysiske indretning mv. Regeringen finder imidlertid, at de ordninger, der er indeholdt i lovforslaget, vil være egnede til at sikre og udvikle et godt undervisningsmiljø i Danmark. Skulle erfaringerne med loven efter en årrække vise, at denne forventning ikke har holdt stik, kan der på ny blive tale om at overveje, hvilke mere indholdsmæssige ændringer i reguleringen af undervisningsmiljøet der måtte være behov for.

Undervisningsministeren agter at afgive en redegørelse til Folketinget om erfaringerne med lovens virkninger i folketingssamlingen 2004/2005.

5. Høring

Lovforslaget har været til høring i en meget bred kreds bestående af flere end 130 myndigheder og organisationer. Forslaget blev sendt til høring den 29. marts 2000 med frist for svar den 25. april 2000. Der er været stor interesse i at kommentere lovforslaget, og på baggrund af over 80 indkomne svar tegner der sig følgende billede:

Høringssvarene viser fra næsten alle sider stor tilfredshed med, at der nu sættes fokus på elevers og studerendes undervisningsmiljø, og der er en meget positiv holdning til forslaget generelt. Men de studerende og de ansatte finder ikke lovforslaget vidtrækkende nok - og institutionsejerne og disses organisationer er bekymrede over de mulige administrative og økonomiske konsekvenser.

Elever og studerende udtrykker generelt meget stor tilfredshed med, at der "endelig sker noget" og indtager en meget positiv holdning generelt. Indvendinger er dog: Der mangler tilsynsmyndighed og klagemyndighed, loven bør evalueres efter tre år, deltidsstuderende skal med 100%, der bør være kontaktlærer for folkeskoleeleverne, og der bør være en uddannelse for undervisningsmiljørepræsentanterne. Undervisningsministeriet bør fastsætte standarder, Centerbestyrelsen bør sammensættes anderledes - der bør således kun være en plads til Skole og Samfund - og de ansatte bør med. Undervisningsministeriet bør sende penge med, så institutionerne ikke behøver at tage midler til undervisningsmiljøforbedringer af de i forvejen knappe midler. Der bør ikke være en nedre aldersgrænse for elevrepræsentanterne. Hvor elever og studerende allerede deltager i sikkerhedsorganisationen mv. på institutionen, bør loven ikke betyde, at denne måske mere vidtgående rettighed bortfalder.

Institutionsejere og -ledere og disses organisationer er generelt positive over for forslaget, men frygter for at der vil opstå øget økonomisk pres fra elever og studerende og ønsker derfor, at der følger mange penge med. Kommunernes Landsforening er meget betænkelig, fordi lovforslaget forventes at medføre et meget betydeligt udgiftspres på kommunerne især på folkeskoleområdet. Det samme mener til dels Amtsrådsforeningen. Lederorganisationer ønsker at få sæde i centrets bestyrelse. På forsvarets og handelsflådens områder har man ønsket en undtagelsesbestemmelse, der stort set svarer til tilsvarende undtagelser i lov om arbejdsmiljø.

Ansattes organisationer er gennemgående positivt indstillede, men mange havde gerne set elever og studerende under arbejdsmiljøloven. Lærerorganisationerne ønsker sæde i Centerbestyrelsen. Man ser frem til, at elever og studerende kan deltage som observatører i sikkerhedsarbejde ved institutionen.

Børnerådet mener ikke, at lovforslaget bør fremmes, da det vil kunne sætte udviklingen i stå på området og skabe "flimmer" om ansvarsplaceringen. Er meget skuffet over lovforslaget. Er af den opfattelse at også institutionsbørn skal omfattes af en tværministeriel lovgivning om "Børn og unges institutions- og studiemiljø".

Høringssvarene har givet anledning til en række ændringer i de foreslåede bestemmelser og i bemærkningerne. De væsentligste ændringer i lovtæksten i forhold til høringsudgaven angår følgende emner:

- a) Der er indføjet en undtagelsesbestemmelse vedr. forsvaret, søfart og fiskeri (§ 1)
- b) Centerbestyrelsen tilføjes et medlem, der beskikkes efter indstilling fra Danske Underviserorganisationers Samråd, som består af 15 underviserorganisationer. Til gengælde reduceres antallet af medlemmer udpeget efter indstilling fra Skole og Samfund til et medlem. (§ 3, stk. 2).
- c) Deltidsstuderende får samme rettigheder vedrørende valg af undervisningsmiljørepræsentanter som heltidsstuderende (§ 4).
- d) Der sættes ingen aldersgrænse nedad for at være valgbar som undervisningsmiljørepræsentant (§ 4).
- e) Uddannelsesstedets ledelse kan tillade, at elever m.fl. får mere vidtgående indflydelse på uddannelsesstedets undervisningsmiljøforhold, end hvad der følger af de foreslåede regler (§ 4).
- f) Udtrykket "miljørepræsentant" er erstattet med "undervisningsmiljørepræsentant" (Kapitel 3).

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om oprettelse af Dansk Center for Undervisningsmiljø medfører årlige merudgifter for Undervisningsministeriet på skønsmæssigt 5,0 mio. kr. til lønninger og lokaleleje, fremstilling og distribution af vejledningmateriale, oprettelse og drift af en borgervendt netbaseret IT-brugerflade og andre driftsudgifter.

Forslaget om indførelse af en undervisningsmiljøvurdering forudsættes kun at medføre marginale merudgifter for institutionerne, da arbejdet forudsættes koordineret med udførelsen af de arbejdspladsvurderinger, som allerede efter arbejdsmiljøloven skal udføres for de ansattes arbejdspladser.

De regelændringer, som centrets udtalelser måtte give anledning til, forudsættes i givet fald underkastet en sædvanlig udgiftsmæssig konsekvensvurdering, som vil påhvile det ressortministerium, der har ansvar for de pågældende regelændringer.

For kommuner og amtskommuner vil lovforslaget i alt kun betyde marginale merudgifter som følge af den administrative merbelastning, der vil være på institutionerne i forbindelse med udformning af undervisningsmiljøvurderingen. De samlede merudgifter her til skønnes højest at udgøre 5,0 mio. kr. årligt.

Ved lovforslagets fremsættelse optager Undervisningsministeriet forhandlinger med de (amts)kommunale parter om forslagets umiddelbare økonomiske konsekvenser.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Forslaget har ingen konsekvenser for erhvervslivet ud over det forhold, at forslaget omfatter deltagere i privat undervisning.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser, men sætter naturligvis fokus på undervisningsmiljøet for elever og studerende.

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Lovforslaget vil medføre merudgifter for stat, kommuner og amtskommuner
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Lovforslaget vil lette myndighedernes adgang til viden om undervisningsmiljøspørgsmål	Lovforslaget vil medføre flere administrative opgaver for staten
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget vil lette borgernes adgang til viden om undervisningsmiljøspørgsmål	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til stk. 1.

Bestemmelsen indebærer, at elever, studerende og kursister m.fl. har krav på et godt undervisningsmiljø, uanset om der er tale om offentlige eller private uddannelsessteder, jf. dog bestemmelsen i stk. 4. I de tilfælde, hvor eleven, den studerende eller kursisten er ansat på uddannelsesstedet vil forholdet normalt være omfattet af arbejdsmiljøloven, hvorefter reglerne i lovforslaget, som er mindre vidtgående, vil være uaktuelle. Dette gælder f.eks. sundhedsvæsnets speciallægeuddannelser og elever under erhvervsuddannelser i praktikvirksomheder.

Bestemmelsens formulering tilsigter at tydeliggøre, at der ved et godt undervisningsmiljø skal forstås sådanne forhold på uddannelsesstedet, at undervisnin-

gen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Bestemmelsens formulering præciserer samtidig, at det gode undervisningsmiljø desuden skal fremme deltagernes udbytte af undervisningen ved at øge deltagernes muligheder for udvikling og læring. På denne måde tilkendegives, at et godt undervisningsmiljø ikke alene drejer sig om gode og sunde fysiske indretninger, men at der også tænkes på det psykiske miljø, f.eks. bekæmpelse af mobning og fremme af god trivsel i det hele taget samt det æstetiske miljø på uddannelsesstedet. Ved at anvende begrebet "sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt" benytter forslaget sig af en terminologi, der er sammenlignelig med, hvad der kendes fra arbejdsmiljølovens område, hvor det rummer en forholdsvis bred kreds af forebyggelsesmæssige forhold mv. I det omfang denne terminologi udgør en retlig standard på arbejdsmiljølovens område, er det dog ikke hensigten med lov-

forslaget at overføre ganske samme standard på undervisningsmiljøområdet generelt, men derimod forudsættes det, at begrebets anvendelse i praksis tilpasses ud fra de hensyn, som følger af forholdenes forskellighed.

Bestemmelsen kan anskues som en bestemmelse, der samler trådene fra den meget omfattende regulering, der er foretaget gennem lovgivningen på en række ministerområder, og som på hvert deres område giver elever og studerende mv. en række rettigheder til gode sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold. Der er således ikke tale om at bestemmelsen konstituerer nye konkrete rettigheder med hensyn til de enkelte fysiske og psykiske indsatsområder eller til krav om specifikke standarder for indretning af undervisningslokaler mv., men alene om at retten til et godt undervisningsmiljø slås fast som en elementær og grundlæggende rettighed for elever og studerende mv.

Til stk. 2 og 3.

Elevers, studerendes og andre deltageres rettigheder modsvares efter bestemmelsen af en dertil svarende forpligtelse for de myndigheder eller personer mv, som i øvrigt har ansvaret for den pågældende institutions ledelse og drift. Samtidig indebærer bestemmelsens formulering, at elever og studerende m.fl. har et medansvar, således at de for deres del skal bidrage til et sikkert og sundt undervisningsmiljø på deres uddannelsessted, herunder ved at medvirke til at de foranstaltninger, som ledelsen træffer for at fremme sikkerhed og sundhed, virker efter deres hensigt. Denne gensidige forpligtelse svarer med de modifikationer, der følger af forholdenes forskellighed, til reglerne i arbejdsmiljølovens kapitel 4 om arbejdsgiveres og ansattes almindelige pligter.

Eksempelvis følger det af folkeskoleloven, at ansvaret for at skabe et godt psykisk undervisningsmiljø påhviler skolens leder. Det er således skolens leder, der har det daglige ledelsesmæssige ansvar for skolens virksomhed og dermed ansvaret for at forebygge mobning gennem sikring af et godt samarbejds-klima, således at eleverne oplever ligeværd og får tillid til egne muligheder. De enkelte lærer har inden for sit arbejdsområde et ansvar for at imødegå mobning gennem sin daglige omgang med eleverne bl.a. manifesteret i tilrettelægning af undervisningen, anvendelsen af klassens tid og udførelsen af skole-hjem-samarbejdet. Et overordnet ansvar påhviler for folkeskolens vedkommende dels kommunalbestyrelsen dels skolebestyrelsen.

Til stk. 4.

Bestemmelsen indebærer, at undervisning af forsvarspersonel i forbindelse med egentlig militærtjeneste er undtaget fra loven. Bestemmelsen svarer til arbejdsmiljølovens § 2, stk. 2, nr. 3, som tilsvarende undtager arbejde, som kan henregnes til egentlig militærtjeneste. Definitionen på militært personel fremgår af lovgivningen om forsvarspersonel og hjemmehæret. Bestemmelsen undtager endvidere undervisning om bord på krigsskibe og troppetransportskibe. Dette svarer til § 1, stk. 1, 2. pkt. i lov nr. 900 af 16. december 1998 om sikkerhed til søs. Efter hidtidig praksis har forsvarret interne bestemmelser for sikkerhed og sundhed for personalet om bord på krigsskibe og troppetransportskibe. Tilsvarende undtages undervisning inden for søfart og fiskeri i et omfang, der svarer til arbejdsmiljølovens § 3.

Forsvarsministeren og erhvervsministeren vil efter de regler, der gælder om henholdsvis forsvarspersonel og søfartsuddannelserne kunne fastsætte de regler om undervisningsmiljø på disse særlige uddannelsesområder, som måtte findes nødvendige eller hensigtsmæssige.

Til § 2

Dansk Center for Undervisningsmiljø får til opgave at vejlede og rådgive elever, studerende og uddannelsessteder i alle spørgsmål om undervisningsmiljøet. Centret skal derfor efter forslaget fungere som den fælles indgang til viden om regler og praksis af betydning for undervisningsmiljøet overalt i uddannelsessystemet. Denne viden skal stilles til rådighed for offentligheden gennem en målrettet publikationsvirksomhed. Centret forudsættes i betydeligt omfang at betjene sig af elektroniske informationskanaler også til tovejskommunikation, f.eks. via Internettet. Dermed skabes mulighed for at etablere en hurtig og enkel forbindelse mellem elever og studerende mv. samt uddannelsessteder på den ene side og de relevante myndigheder på den anden.

Centret skal desuden beskæftige sig med væsentlige spørgsmål på området enten af egen drift eller på opfordring fra de relevante myndigheder. Centrets udtalelser og indstillinger tilgår den myndighed, hvorunder det overordnede ansvar for det pågældende spørgsmål hører.

Det fremgår udtrykkeligt af bestemmelsen i forslaget til *stk. 3*, at centret også kan beskæftige sig med de tilsvarende spørgsmål om børnenes miljø i dagtilbud, jf. lov om social service. Centret kan ved indtægtsdækket virksomhed påtage sig opgaver efter bestyrel-

F. t. l. om elevers og studerendes undervisningsmiljø

sens bestemmelse efter de for statens institutioner almindeligt gældende regler.

Centret skal desuden afgive en årlig beretning om sit arbejde. Beretningen skal også indeholde bestyrelsens vurderinger af udviklingen inden for området samt forslag om de ændringer, som bestyrelsen finder ønskelige. Beretningen skal sendes til ministrene for de undervisningsområder, der er omfattet af beretningen. Den vil i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper også blive offentliggjort.

Centret vil administrativt og økonomisk høre under undervisningsministerens ressortområde, men det forudsættes, at centret i sin virksomhed fungerer uafhængigt af ministeren. Dette illustreres bl.a. af, at centret selv fastsætter sin forretningsorden, og at det i øvrigt har funktioner i forhold til en række andre ministerområder. Undervisningsministeren vil dog have det overordnede sektoransvar for institutionen.

Til § 3

Centret ledes af en bestyrelse, som er ansvarlig overfor undervisningsministeren med hensyn til centrets drift, herunder for den økonomiske forvaltning, jf. bemærkningerne til § 2 om ministerens sektoransvar. Ministeren kan fra bestyrelsen indhente alle hertil nødvendige oplysninger.

Det er bestyrelsen, der udøver ledelsesbeføjelserne i forhold til den ansatte leder og medarbejderne, og herunder forudsættes bestyrelsen at behandle centrets arbejdsplaner, budgetter og regnskaber og bl.a. derved fastlægge centrets virksomhed.

Formanden for centrets bestyrelse og bestyrelsens øvrige medlemmer udpeges af undervisningsministeren, de sidstnævnte efter indstilling fra foreninger og organisationer på området.

Det forudsættes, at ministeren indhenter indstillinger fra alle relevante organisationer for elever og studerende samt forældrene for de yngste årgange og endelig for uddannelsesstedernes ejerkredse som grundlag for udpegningen af repræsentanter for disse. De organisationer og foreninger mv., som repræsenterer ejerkredsene i øvrigt, er navnlig Kommunernes Landsforening, Amdsrådsforeningen samt bestyrelsesforeninger for en række selvejende institutioner. Hertil kommer Københavns og Frederiksberg kommuner samt en repræsentant for staten.

Som følge af lovens meget brede virkefelt findes det ikke hensigtsmæssigt i lovteksten nærmere at fiksere, hvilke organisationer mv. der skal gives lejlighed til at bringe medlemmer i forslag, bortset fra foreningen Skole og Samfund, som må anses for at være den relevante forældreforening, og en repræsentant udpeget

af Danske Underviserorganisationers Samråd, der dækker 15 underviserorganisationer på området.

Til §§ 4 og 5

Forslaget indebærer, at elever og studerende m.fl. får ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter. Undervisningsmiljørepræsentanter deltager i sikkerhedsarbejdet på uddannelsesstedet omtrent svarende til sikkerhedsrepræsentanter i henhold til arbejdsmiljøloven, dog uden disses beføjelser til f.eks. at standse arbejdet i visse situationer og også uden disses krav på en særlig sikkerhedsuddannelse. Hvis der findes en sikkerhedsgruppe eller et -udvalg i henhold til arbejdsmiljøloven på uddannelsesstedet, og kan den beskæftige sig med spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet, deltager undervisningsmiljørepræsentanterne i gruppens eller udvalgets arbejde, herunder i møder. Undervisningsmiljørepræsentanterne er således ikke egentligt medlem af sikkerhedsgruppen eller -udvalget, men har en særlig observatørstatus, hvorefter de ikke har stemmeret, men har taleret og en ret til at deltage i arbejdet når der behandles forhold af betydning for elever og de studerende og de studerendes undervisningsmiljø. Spørgsmål der vedrører enkeltpersoners personlige forhold vil derfor i almindelighed ikke være omfattet af bestemmelsen.

Formuleringen af stk. 2, indebærer, at en sikkerhedsgruppe, som udelukkende beskæftiger sig med arbejdsmiljøspørgsmål vedr. de ansattes forhold - f.eks. kantinepersonalets interne arbejdsmiljø i kantinekøkkenet mv. - ikke skal tiltrædes af undervisningsmiljørepræsentanter.

Sikkerhedsarbejdet vedr. de ansatte vedrører kun de opgaver, som sikkerhedsgruppen i forvejen er tillagt i henhold til arbejdsmiljøloven, og bestemmelsen medfører derfor ikke nogen ændring heri. Således er uddannelsesstedets æstetiske miljø ikke omfattet af arbejdsmiljølovens bestemmelser. Sikkerhedsgruppen kan dog af egen drift tage ethvert spørgsmål op, som man finder af betydning for arbejdsmiljøet, herunder spørgsmål der vedrører undervisningsmiljøet isoleret.

Eleverne eller de studerende vælger selv undervisningsmiljørepræsentanterne. Dette kan ske enten ved direkte valg eller ved indirekte valg via de eksisterende organer, der repræsenterer eleverne eller de studerende i forhold til uddannelsesstedets ledelse (f.eks. elevråd i folkeskolen). Undervisningsministeren kan fastsætte regler herfor. Det forudsættes, at reglerne fastsættes efter indhentet udtalelse fra en bred kreds, herunder fra de ressortministerier hvis uddannelsesområder måtte blive omfattet af reglerne.

Undervisningsmiljørepræsentantens deltagelse i møder i sikkerhedsudvalg medfører ikke, at repræsentanten betragtes som fraværende fra almindelig undervisning.

Udførelse af hvervet som undervisningsmiljørepræsentant vil indgå i vurderingen ved tildeling af ekstra klip som tillæg til rammen og støttetiden vedrørende uddannelsesstøtte inden for klippekortet, jf. § 16 i bekendtgørelse nr. 715 af 6. september 1999 om statens uddannelsesstøtte.

Til §§ 6 og 7

Forpligtelsen til at udarbejde en skriftlig undervisningsmiljøvurdering påhviler uddannelsesstedets ledelse under ansvar overfor uddannelsesstedets ejer. Det skal afgøres konkret i forhold til hvert enkelt institutionsområde, hvem ansvaret påhviler. Udgangspunktet er, at der ved ledelsen i denne bestemmelse skal forstås det samme som i anden lovgivning om pligter og opgaver for ledelsen, herunder lov om arbejdsmiljø.

Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig for eleverne og de studerende og andre interesserede, hvilket betyder, at man til enhver tid har ret til at få udleveret en kopi af undervisningsmiljøvurderingen, eller at den på anden måde er almindeligt tilgængelig på uddannelsesstedet, f.eks. i elektronisk form.

Sker der ændringer af betydning for indholdet i vurderingen, skal denne revideres, men den skal som minimum revideres en gang hvert 3. år.

Vurderingen skal således løbende ajourføres på grundlag af en tilhørende handlingsplan.

Begrebet undervisningsmiljøvurdering skal opfattes i en bred betydning. Det omfatter ikke alene undervisningslokaler, herunder inventar mv., men også kantineforhold, toiletter, skolegårde, boldarealer mv. samt de psykiske og æstetiske forhold på stedet. Undervisningsmiljøvurderingen kan derfor omfatte alle forhold på et uddannelsessted, som elever og de studerende samt ledelsen finder af betydning, herunder også tilgængelighed for fysisk handicappede.

Undervisningsmiljøvurderingen er et redskab for alle parter på uddannelsesstedet, men ikke et håndhævelsesinstrument i sig selv. Det, at et forhold eller et problem, er omtalt i undervisningsmiljøvurderingen medfører ikke, at problemet kan kræves løst nu og her, men det vil skabe opmærksomhed omkring forholdet, og løsningen af problemet vil kunne indgå i en samlet

prioritering af uddannelsesstedets konstaterede problemer. Bestemmelsen om udarbejdelse af handlingsplan indebærer derved ikke i sig selv merudgifter for uddannelsesinstitutionerne.

Der er således tale om en proces, hvor undervisningsmiljørepræsentanten og uddannelsesstedets ledelse sammen med uddannelsesstedets sikkerhedsorganisation i øvrigt samarbejder om at løse eventuelle undervisningsmiljøproblemer på en fornuftig og konstruktiv måde, hvor også prioriteringsspørgsmålet kan indgå. F.eks. kan et ønske om inventarudskiftning indgå i en undervisningsmiljøvurdering, men selve udskiftningen må indgå i uddannelsesstedets indkøbspolitik og afstemmes med institutionens ressourcer.

Også spørgsmål, der hører under det psykiske undervisningsmiljø, og hermed de psykosociale risikofaktorer i undervisningsmiljøet vil være genstand for opfølgingsmæssige foranstaltninger, som inddrager både forholdet mellem eleverne og de studerende selv og de forhold, som tillige involverer relationerne mellem lærere og elever og studerende. Ikke mindst de læringsmetoder, der omfatter gruppevise problemformuleringer og -løsninger rummer særlige udfordringer af psykosocial art, men også særlige tilbud om at håndtere disse udfordringer på en konstruktiv og positiv måde. Miljøvurderingen med tilhørende handlingsplaner vil være en god anledning til at synliggøre disse forhold på uddannelsesstedet og til at frembringe løsninger på de eventuelle problemer. Dette gælder ikke blot mobberi i traditionel forstand, der formentligt er mest relevant i forhold til grundskolen, men også andre former for psykosociale belastninger, som måske mere er knyttet til undervisning for unge og voksne.

Med hensyn til mobning i grundskolen er det vigtigt, at ledere og lærere er opmærksomme på, at det er en pligt at forsøge at hindre mobning og gribe effektivt ind, hvis mobning alligevel finder sted. Skolens leder og lærere skal således til stadighed holde sig for øje, at de har en særlig forpligtelse til at være ekstra opmærksomme på problemet.

Fokus på problemstillingen, bl.a. med den foreslåede undervisningsmiljøvurdering, forventes at medføre en synliggørelse og bevidstgørelse hos alle involverede om problemets eventuelle tilstedeværelse, om hvilke foranstaltninger der skal bringes i anvendelse på skolen for at løse problemerne og endelig om, hvorvidt foranstaltningerne faktisk anvendes og med hvilket resultat.

Til lovforslag nr. L. 40. Skriftlig fremsættelse (5. oktober 2000)

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø.

(Lovforslag nr. L. 40).

Siden lovforslagets fremsættelse første gang den 17. maj 2000 er der foretaget enkelte ændringer. De mere væsentlige er, at der er indsat en undtagelsesbestemmelse fsv. angår forsvaret, søfart og fiskeri svarende til undtagelsesbestemmelserne om disse områder i arbejdsmiljøloven, og ikrafttrædelsesdatoen er flyttet fra den 1. januar 2001 til den 1. august 2001. Endelig er der i bemærkningerne foretaget en udbygning af oplysningerne om forslagens relation til emnet mobing i grundskolen.

Formålet med loven er at skabe en ny ramme for, at elever og studerende på det offentlige og private undervisningsområde har en grundlæggende ret til et godt undervisningsmiljø. Forslaget indebærer også, at der tilvejebringes en mere målrettet informationsindsats og en øget opmærksomhed hos elever, studerende og ejerne af uddannelsessteder om betydningen af en effektiv efterlevelse af de gældende regler på området.

Med lovforslaget anerkendes elevers og studerendes store engagement på deres uddannelsessteder for at få sat undervisningsmiljøet i fokus, og undervisningsmiljøet vil nu kunne få en central placering på dagsordenen overalt i uddannelsessystemet.

Flere undersøgelser har vist, at elevernes og de studerendes sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold er undergivet en ganske omfattende regulering. Alligevel er der i de senere år fra elever og studerende, fra pressen og ved henvendelser fra organisationer mv. til de berørte ministerier rejst krav om, at elever og studerende enten bli-

ver principielt fuldt omfattet af arbejdsmiljøloven eller bliver omfattet af en særlig lovgivning. Disse tilbagevendende ønsker om yderligere regulering på området kan tyde på manglende efterlevelse af de gældende regler kombineret med manglende viden om reglerne.

Lovforslaget vil sikre adgang for alle elever og studerende til at medvirke i vurderingen og prioriteringen af undervisningsmiljøet. Samtidig skal der stilles krav både til skoleledelserne og til eleverne og de studerende om at arbejde aktivt for en styrkelse af det gode undervisningsmiljø som en integreret del af god undervisningspraksis. Elevers eller den studerendes engagement og oplevelse af personligt medansvar for undervisningen og undervisningsmiljøet er af afgørende betydning.

Med lovforslaget skabes en fælles indgang til det samlede sæt af regler og praksis på området, således at både elever, studerende, institutions-ejere og myndigheder samt offentligheden på en lettilgængelig måde kan skabe sig det fornødne kendskab til gældende regler, praksis og udviklingstendenser på hele det offentlige og private uddannelses- og undervisningsområde. Der er behov for, at elever og studerende samt skoleejere m.fl. har et fælles forum for dialog om og udvikling af et godt undervisningsmiljø. Derfor stilles der forslag om oprettelse af Dansk Center for Undervisningsmiljø, som skal varetage disse opgaver.

Som et virkemiddel til fremme af det gode undervisningsmiljø indebærer lovforslaget tillige, at der sikres elever og studerende reel indflydelse på sikkerhedsarbejdet på det enkelte uddannelsessted gennem valg af undervisningsmiljørepræsentanter, der skal deltage i uddannelsesstedernes sikkerhedsarbejde.

Forslaget indebærer tillige, at eleverne og de studerende konkret kommer til at bidrage til, at uddannelsesstedets sikkerhedsgrupper og sikkerhedsudvalg i højere grad inddrager aspekter

af undervisningsmiljøet i deres beslutningsgrundlag.

Forslaget skal bidrage til at give den enkelte elev og studerende en større forståelse for, hvad man hver især kan og bør gøre for at fremme et godt undervisningsmiljø samt give elever og studerende som grupper bedre muligheder for at øve indflydelse på ledelsens og de ansattes beslutninger af betydning for sikkerhed og sundhed på uddannelsesstederne.

Forslaget indebærer endelig, at der etableres et instrument for ledelsen på uddannelsesstederne til at kortlægge uddannelsesstedernes undervisningsmiljø i samarbejde med elever og studerende samt eventuelt sikkerhedsorganisationen iht. lov om arbejdsmiljø. Det sker med henblik på at tilvejebringe en vurdering af uddannelsesstedets undervisningsmiljø, der kan indgå i uddannel-

sesstedets prioriteringer i forbindelse med beslutninger om vedligehold, anskaffelser, ombygninger og lignende.

Eleverne og de studerende skal gennem valget af undervisningsmiljørepræsentanter og udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderingen også få forståelse for et godt undervisningsmiljøes betydning for forebyggelse af skader og dermed udvikle færdigheder og evne til konstruktivt at indgå i sikkerheds- og sundhedsarbejdet på deres fremtidige arbejdsplads.

Regeringen agter i folketingsåret 2004/2005 at give Folketinget en redegørelse om erfaringerne med lovens virkninger.

Idet jeg henviser til lovforslaget med tilhørende bemærkninger, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje Ting.